

Konferencia a fenntartható mezőgazdaság jövőjéről

Január 23-én került sor az Institut de l'Agriculture Durable ([IAD](http://www.institut-agriculture-durable.fr)¹) szervezésében arra a konferenciára, aminek tárgya a fenntartható mezőgazdaság jövője volt. Mint a konferencia bevezetőjében elhangzott, a KAP reformja és a készülőben lévő, a mezőgazdaság, élelmiszeripar és erdészet jövőjével kapcsolatos törvény előkészítésével párhuzamosan a francia szakmai és politikai döntéshozói körökben minden korábbinál aktuálisabb annak vizsgálata, milyen szerepet tölt be a jövőben a fenntartható gazdálkodás. A téma aktualitását, fontosságát a szervezők azzal a szlogennel is érzékeltetni kívánták, amit a rendezvény mottójául választottak: „2050 mezőgazdasága itt és most kezdődik”.

A konferenciát megelőzően az IAD készített egy internetes fölmérést a fenntartható mezőgazdaság társadalmi megítélésével kapcsolatban². A válaszok elsősorban Ile-de-France és Pays-de-la-Loire régiókból érkeztek be, de általában elmondható, hogy az ország északi része aktívabb volt. A mintegy ezer válasz a felmérést készítő számára azt jelzi, hogy a téma – azaz a környezetet tiszteletben tartó, gazdasági és társadalmi szempontból hatékony termelési formák kérdésköre - komoly társadalmi érdeklődésre tart számot.

Az eredmények azt mutatják, hogy a fenntartható mezőgazdaság alapelveivel a válaszadók jelentős része tisztában van, 37,6%-uk társít ehhez új agronómiai eljárásokat, többek között a direktvetést (*semis direct avec couverture végétale, SCV*), az agroökológiát és az ökológiailag intenzív gazdálkodást (*agriculture de conservation*³⁴⁵ vagy *agriculture écologiquement intensive*), míg 15,8% tesz gyakorlatilag egyenlőségjelet ez és a biogazdálkodás közé.

A válaszokból kitűnik, hogy a megkérdezettek számos gyakorlati alternatívát tartanak alkalmasnak arra, hogy a fenntartható gazdálkodást, mint célt el lehessen érni, ennek szükségességét viszont három fő okkal indokolják:

- a környezet megóvása (a válaszadók 73,4%-a),
- a mezőgazdasági tevékenység életképességének fenntartása (52,9%),
- 9 milliárdnyi ember élelmezése (48,1%).

A meghívott előadók sorában [Bertrand Hervieu](#) szociológus - aki a [Marion Guillou Agreenium](#)-elnökkel együtt Stéphane Le Foll miniszter fölkérésére az új termelési módok kidolgozásáért felelős - arra hívta föl a figyelmet, hogy a legfontosabb föladat a gazdálkodók és a társadalom közötti érdekellentétek megszüntetése. Azaz olyan módon kell megalkotni a jövő fenntartható mezőgazdaságát, hogy az tekintettel legyen mindkét fél elvárásaira. Nem lehet megkerülni azonban azt a tényt, hogy mindez elsősorban szociológiai kérdéseket vet föl, nem csak a gazdatársadalmon belül, de az egész társadalom szintjén. Ugyanis a mezőgazdaság nem csak szigorúan az élelmiszer-termelésért felelős, de alapvető szerepe van a vidéki területek szocio-ökonómiai sajátosságainak alakításában. Hozzátette, a történelem során végbement hatalmas társadalmi változások minden esetben együtt jártak a tudományos és technológiai, innovációs eseményekkel, ami igaz a mezőgazdaságra is: a világban jelenleg végbemenő társadalmi innovációs folyamatok kihatnak a mezőgazdaságra is, abban egy nagyon jelentős tudományos fejlődést indukálva. Noha a (francia) mezőgazdaságban végbemenő változások ellenére továbbra is alapvetően a családi gazdaságokra alapozott

¹ www.institut-agriculture-durable.fr

² a http://www.institut-agriculture-durable.fr/images/fichier/134_Enquete-L-AGRICULTURE-DURABLE-ET-VOUS-VDEF.pdf honlapon teljes terjedelmében olvasható

³ <http://www.fao.org/ag/ca/fr/index.html>

⁴ http://fr.wikipedia.org/wiki/Agriculture_de_conservation

⁵ <http://agriculture-de-conservation.com/>

mezőgazdaságról lehet majd beszélni, ám ezek kapcsolata az őket körülvevő világgal egyre jobban átalakul, új és újabb érdek-konfliktusokkal kell szembenéznük és szocio-ökonómiai kihívásoknak kell megfelelnük. Ez viszont azzal jár, hogy egyre nehezebb egy egységes mezőgazdasági politikát kidolgozni, és még nehezebb előre jelezni, miként alakul a mezőgazdaság jövője. Azaz ez többé már nem csupán technikai, műszaki kérdés, hanem alapvetően szociológiai és gazdasági körülmények által meghatározott folyamat.

1. kép Agroerdészet Gers megyében: fekete dió-ültetvény kalászos gabona köztes vetéssel

Xavier Beulin, az [FNSEA](#) (azaz a legnagyobb francia mezőgazdasági szakszervezeti szövetség) elnöke a téma kapcsán emlékeztetett arra, hogy a szakszervezet már évek óta megkülönböztetett figyelmet fordít a gazdálkodók és a fenntartható mezőgazdaság kapcsolatára, mivel szerinte a termelők nélkül nem lehet érdemben

érvényre juttatni a fenntartható fejlődés és növekedés alapelemeit a mezőgazdaságban. Esetükben ugyanis nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a megélhetéshez szükséges termelői jövedelmek biztosítása elsődleges szempont, erre a jövő mezőgazdaságának tervezésekor tekintettel kell lenni. Az FNSEA szerint ezt olyan módon kell biztosítani, hogy a gazdálkodásban továbbra is az „emberi méretű” családi gazdaságok domináljanak, biztosított legyen a gazdatársadalom megújítása, a generációváltás, a gazdálkodói tevékenység és a birtokok átadása a fölnövő generációk számára. Nem ellenzik azt a miniszteri törekvést, hogy a mezőgazdaságban kombinálják az ökológiai és ökonómiai hatékonyságot, de ennek vannak gazdasági és szociális föltételei, amiket nem lehet figyelmen kívül hagyni. Megítélése szerint az ezt szolgáló jogszabályi környezetet is úgy kell megalkotni, hogy az teret engedjen az egyéni és közösségi innovációnak, alkalmazza a termelők szakmai tapasztalatait, lehetővé tegye a francia mezőgazdaság sokszínűségének megőrzését, elkerülje a gazdálkodók és gazdálkodási formák „beskatulyázását”, a gazdák ilyenekbe kényszerítését. A legfontosabb azonban, hogy ennek során az agronómia kerüljön a középpontba, valamint figyelembe legyen véve a francia mezőgazdaság azon sajátossága, hogy alapvetően családi gazdaságok és az általuk alkotott kis- és nagyon kis vállalkozások jelentik az alapját.

[Renée Nicoux](#) (Creuse megye szenátora) szerint a világ mezőgazdaságának egyik legnagyobb problémája az, hogy sokfelé a kizárólagos energetikai célú gazdálkodást helyezték előtérbe az élelmiszer-termelés rovására, ami elfogadhatatlan aberráció. Ez nem jelenti azt, hogy az energetikai kérdések nem fontosak, de nem vagylagosságra, hanem komplementaritásra kell a két terület esetében törekedni. Azt kell elérni, hogy az ökológiai felelősség előtérbe helyezésével a gazdálkodók számára az energia-termelés kiegészítő, jobb jövedelmi viszonyokat és a gazdaságok nagyobb energetikai függetlenségét jelentő tevékenység legyen. Ezen keresztül arra kell törekedni, hogy a gazdatársadalom kész legyen a természeti erőforrásokat kevésbé kihasználó, a környezetet kisebb mértékben terhelő gazdálkodásra, ennek azonban előföltétele a tudományos és gyakorlati ismeretek minél szélesebb körű terjesztése, amihez elengedhetetlen az oktatás és a kutatás erősítése, minél általánosabbá tétele.

Ez nem csak magát az oktatási tevékenységbe bevont diákok és a továbbképzéseken részt vevő gazdák, de az oktatók (és kutatók) számának növelését, fölkészültségük erősítését is jelenti. A követendő szempontnak annak kell lennie, hogy a gazdálkodók mindenekelőtt arra törekedjenek, tevékenységük jövőjének biztosítása érdekében legfontosabb céljuk az általuk használt természeti erőforrások (talaj, víz, erdők, legelők) megőrzése legyen.

A szenátor asszony a KAP tervezett változásaival kapcsolatosan megjegyezte, „nem szabad túl magasra tenni a léceket”, azaz az elvárások megfogalmazásakor és az uniós direktívák átvételekor arra kell törekedni, hogy ezeken keresztül ne szembesüljenek a francia termelők vállalhatatlan elvárásokkal, teljesíthetetlen előírásokkal. Meggyőződése – és ebbéli véleményével nincs egyedül az országban –, hogy Franciaország sok esetben az uniós előírások átvétele és alkalmazása során „pápább akar lenni a pápánál”, aminek egyértelmű következménye a termelők és vállalkozások, valamint általában a francia (mező)gazdaság versenyképességének csökkenése.

[Rolf Derpsch](#) (nemzetközi szakértő, Paraguay) szerint a jövő tervezésekor mindenképpen különbséget kell tenni a kis- és nagygazdaságok között, valamint biztosítani kell a termelés alapját képező termőföld védelmét. DonMcCabe (a [Conseil canadien sur la conservation des sols](#)⁶ elnöke) szintén azt húzta alá, hogy a legfontosabb földadat a talajok állapotának megőrzése és az erózió (átvitt értelemben is) megakadályozása. Mindkettőjük előadása az ezt lehetővé tevő agrotechnikai eljárások ismertetése volt, kanadai valamint harmadik országokbeli tapasztalatok, kutatási és gyakorlati eredmények bemutatásán keresztül. Ezen belül elsősorban a direkt vetésre helyezték a hangsúlyt, ami Észak- és Dél-Amerikában, valamint Ausztráliában már hatalmas területeken napi gyakorlat, ellentétben Európával. [Rolf Derpsch](#) adatsora szerint például Brazília az 1 millió hektárnyi direkt vetést a hetvenes évek elejétől kezdve 20 év alatt érte ide, újabb 20 év elteltével viszont már 25 millióra nőtt az így művelt terület nagysága, mégpedig egy exponenciális görbével leírhatóan. A világ lakosságának arra kell törekednie, hogy minél előbb nulla legyen a talajok degradációjának mértéke, e nélkül nem lehet biztosítani a Föld növekvő népességének élelmiszer-igényét, ez pedig csak a direkt vetéssel oldható meg – állította Rolf Derpsch. Xavier Beulin az elhangzottak kapcsán kifejtette, Franciaországban 26 millió hektár a mezőgazdaságilag művelt terület, ebből 13 millió hektár a rét és legelő (ami szántás nélkül művelt területnek számít). Ezekkel párhuzamosan folyamatosan nő az erdővel borított terület – ezzel szemben Dél-Amerikában hatalmas rét- és legelőterületeket vontak művelésbe elsősorban szója termelésére, ami nagyon komolyan látszik a statisztikákban. Derpsch erre replikázva megjegyezte, a 13 millió ha-ból Franciaország csak 200 ezer hektáron alkalmaz direkt vetést, amit mindenképpen növelni kell, ha csökkenteni akarják az eróziót, a szerves anyag kimosódását.

Xavier Beulin úgy látja, jelenleg Európa a túlszabályozástól szenved, ami nagyon sok esetben kifejezetten kontraproduktív, ehelyett arra lenne szükség, hogy a szabályozás ésszerűsítésével és az ösztönzők előtérbe helyezésével, a gazdálkodókkal szembeni bizalmat erősítve haladjunk. Franciaországban is tetten érhető, hogy egyes esetekben nagyon komoly kötelezettséget rónak a gazdákra – eklatáns példa erre a beruházások engedélyezésekor előírt biodiverzitás-kompenzáció -, ugyanakkor ez meglehetősen egyoldalú szemlélet, mivel akkor lenne igazságos, ha ezzel párhuzamosan „jutalmazni” lehetne a gazdákat a gazdaság és a társadalom érdekében (pl. munkahely-teremtés) végzett erőfeszítéseikért.

Somogyi Norbert, Párizs

⁶ kanadai talajvédelmi tanács, <http://www.soilcc.ca/>